

התחלת התפלה

א. רבינו נהג להתחיל את תפלת שחרית באדון^(א) עולם⁽¹⁾ ולא אמר מה טבו^(ב) ויגדל^(ג).

א. בשלחן הטהור סי' מ"ו בור זהב אות ב' כתב, מרן הריב"ש סידר הברכות בבית הכנסת והתחיל אדון עולם. ובא"ר סי' מ"ו אות ט"ו כתב בשם המטה משה שכל מי שמכוין באדון עולם כתב ר"י חסיד ורב האי ורב שרירא גאון, ערב אני בדבר שתפלתו נשמעת ואין שטן מקטרג על תפלתו וכו', עיי"ש. ובאלף המגן סי' תקפ"ד ס"ק י"ב כתב בשם הגה"ק מאפטא זי"ע בטעם שתקנו לומר אדון עולם קודם התפלה כי הוא כמוסר מודעה שעל כוונה זו יזכיר השמות, דאדון עולם הוא מסירת מודעה על השם אדנ"י, ולו העוז והמשרה על שם אלקים, והוא היה והוא הוה והוא יהיה על שם הוי"ה, על כן צריך לכוין מאוד באמרו אדון עולם. וגם שם מביא מהמטה משה בשם ג' הגאונים הנ"ל כנ"ל. וכעיי"ז הוא גם בס' אמרי פנחס שער ג' אות צ"א (במהדו' תשמ"ח). ובקצה המטה שם אות ח' כתב, בשם הגר"א ז"ל, טעם נכון שתקנו לומר אדון עולם לפני תפלת שחרית, כי תפלת שחרית אברהם תקנה שהיה הראשון אשר קרא להקב"ה אדון כמו שאמרו חז"ל ברכות ז' ע"ב. ועיי' שו"ת הרשב"א סי' תכ"ג מד"ה ואשר אמרת.

ב. העטרת זקנים (בסי' א') כתב בשם המהרש"ל (מהרש"ל סי' ס"ד שבילי אמונה נתיב ד') שאין לומר פסוק מה טבו שבלעם אמרו, והביאו גם הא"ר בסי' מ"ו אות י', וז"ל, בתשובת רש"ל סי' ס"ד כתב, אני מתחיל ברוב חסדך ומדלג מה טבו שאמרו בלעם ואף הוא אמרו לקללה, עיי"ש. וכן הוא בסידור בית יעקב ליעב"ץ, "לא יאמר פסוק מה טבו שבלעם אמרו". ועיי' בישועות יעקב או"ח ריש סי' מ"ו ביאור במנהג שלא לאמרו, עיי"ש. וזל"ק של רבינו זי"ע בעידן רעוא דרעוין פרשת מטות מסעי תשל"ה - נדפס בדברי ח"א (בא"י) פ' מטו"מ ע"ד, תוך כדי דברי קדשו בחומר איסור שיחה בעת התפלה וק' התורה, כשבא ונכנס במקום קדוש הוא משמיע קולו בדברי חול, תחת שיתלבש בחרדת קודש ויאמר מה טבו אהליך יעקב וכו' אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך - והגם שאצל חסידים לא נהוג לאמרו, מ"מ נדפס בסידורים, וצריכים להתבונן בזה - ואם היה נכנס לביתו של מלך בשר ודם - להבדיל באלף אלפי רבבות רבבות הבדלות - כמה היה ירא וחרד.

ג. במשנה ברורה סי' ס"ח סק"ד הביא מהרח"ו שהאריז"ל לא היה אומר יגדל. והוא בשער הכוונות ענין נוסח התפלה עמ' שכ"ח (במהדורת תשמ"ח י-ס), מורי ז"ל לא היה

מפי השמועה

1. שמעתי מפי הרה"ח ר' יצחק שלמה הרשקוביץ הי"ו - ק"צ נתניה: "בהיותי מלמד תשב"ר שאלתי את מרן זי"ע היכן להתחיל עמהם את התפלה במה טבו או באדון עולם, והורה לי להתחיל באדון עולם".

הדפסה

ב. רבינו עורך רבות על כך שחלק התפלה שמאדון עולם ועד הודו הוא חלק בלתי נפרד מהתפלה, והחיוב לאמרו לפי הסדר במתינות ובכוונת פירוש המילות כשאר התפלה(ד). והיה אומר שבבית מדרשו של זקה"ק

אוצר החכמה

הדפסה

אומר שום פזמון ושום פיוט ובקשה מאלו שסדרו האחרונים וכו', ובפרט פזמון יגדל אלקים חי, ועיי"ש. ועיי' בשערי תשובה שם סק"ב. וכן בסידור תפלה ישרה כתב דהאריז"ל לא היה אומרו. ובשלחן הטהור סי' ס"ח ס"ג כתב, יזהר שלא לומר יגדל וכו', כי מרן האר"י הזהיר שלא לאמרם. ובזר זהב שם סק"א כתב בזה, בחריפות כדרכו בקודש, פליאה נשגבה בעיני על אמירת יגדל, ולא על המון עם אלא על גדולי ישראל שלא צוו שיסלקו מן הסידור, כי אם מלאך אלקים קדוש מרן האר"י הזהיר שלא לאמרו, והוא היה יודע ברוח קדשו כל ההנהגות שבעולם כל הנשמות שהיו מאדה"ר עד ביאת משיח מה הי' עמהם, כיון שהוא צוה שלא לאמרו מסתמא דברים בגו וכו', וידוע ממעשה נורא שהי' בק"ק פידהאיץ שאיש אלקים הרה"ק משאת בנימין הנהיג בימיו בביהכ"נ שלא לאמרו, ואחר פטירתו קם רב אחד מאן דהוא וצוה לאמרו, וידוע מן הרעש והרעם שהי' ברגע ההוא עד שניכר עד היום בכותל דרומית הבקיעה בכותל שנבקע בעת ההוא, ומאז והלאה נתבטל שם אמירת יגדל עד היום, ולדעתי זהו חיסרון אמונה מה שלא סילקו יגדל מן הסידור ודי בזה, ע"כ. ועיי' באשל אברהם להגה"ק מבוטשאטש בסי' תצ"ב.

ד. וזל"ק של רבינו זי"ע בשיעור חומרש"י פרשת חקת - בלק תשל"ט - נדפס בדברי תורה ח"ה (בא"י) גליון רצ"ג ע"ב, ח"ז (בארה"ב) גליון מ"א, התפלה בצבור שיתפללו ביחד דייקא מתחלת התפלה ועד סופה, שכל מי שיש בו ניצוץ יראת שמים מתפלל יחד עם הש"ץ החל מאדון עולם. וכבר מלתי אמורה זה כמה בבקשה להחזיר עטרה ליושנה ולהנהיג בבתי מדרשו סדר התפלה עם הש"ץ כפי שהיו נהוג מאז ומקדם שבכל מנין התחילו מן ברכות השחר, שתחלה הש"ץ אומר את הברכות ואחר כך אומר כל אחד לעצמו...

ובעוה"ר עמא דארעא אין יודעים עד היכן הדברים מגיעים מחמת שאינם מבינים את עומק משמעות הברכות, שמלבד האריכות בפירוש הפשוט כגון אם שכוי הוא הלב או התרגול (עי' או"ח סי' מ"ו) וכיו"ב יש לדעת גם מה שרמוז במטבע הברכות, מה שתקנו לברך להבחין בין יום ובין לילה דייקא, ולמה מברכים בכל יום שלא עשני גוי עבד ואשה ולא די לו לאדם לברך פעם אחת בחייו על שנולד יהודי בן חורין, ובשלה"ק כתב כוונות וסודות על זה, וכן בכל ברכה וברכה, ואפשר לחבר סידור רב הכמות רק כדי לבאר כוונות הברכות ועולמות העליונים הרמוזים בהם, ואין יאה לבר דעת לכוון בכוונת הברכות ע"פ פשוטת כפי שמבינים הנשים אלא צריך להתבונן בעומק משמעות כל ברכה, מדוע ברכות אזור ישראל בגבורה קאי אתפלין של יד ועוטר ישראל בתפארה אתפלין של ראש, וכן שני היהי רצון שאומרים שכפי המבואר בסי' האר"י א' נגד פנימיות וא' כנגד חיצוניות וזה שייך לעולמות אלו וזה לאלו, ואותם שאינם יודעים ממהרים באמירת היה"ר כמהלך ע"ג גחלים או שבחוסר ידיעתם מדלגים לגמרי על זה...